

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SR Tomasz Cichocki

Protokolant: p. o. sekr. sąd. A. P.

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2018 r. w K. na rozprawie

sprawy z wniosku M. T., B. W.

z udziałem (...) Spółki z o.o. z siedzibą w S., G. T., D. T., A. T., K. T. (1), K. T. (2)

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza

postanawia:

I. zatwierdzić uchylenie się przez wnioskodawców M. T. i B. W. od skutków prawnych nie złożenia w terminie żadnego oświadczenia co do przyjęcia spadku oraz złożenie przez nich oświadczenia o przyjęciu spadku po J. T., zmarłym 27 grudnia 2012r. w K., ostatnio stale zamieszkałym w K., z dobrodziejstwem inwentarza;

II. wnioskodawcy i uczestnicy we własnym zakresie ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy M. T. i B. W. wnieśli o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku po J. T., zmarłym 27.12.2012r. i złożenia przez nich oświadczenia o przyjęciu spadku z ustawy z dobrodziejstwem inwentarza. Podnieśli, iż są rodzeństwem spadkodawcy. Będąc przekonani, że brat nie posiadał żadnych długów, nie złożyli oświadczenia o przyjęciu ani o odrzuceniu spadku w ustawowym sześciomiesięcznym terminie. We wrześniu 2015r. otrzymali wezwanie w charakterze uczestników w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po J. T. z wniosku (...) sp. z o.o. z siedzibą w S.. Niezłożenie oświadczenia w ustawowym terminie było spowodowane tym, iż nie posiadali jakiegokolwiek wiedzy na temat długów spadkodawcy. Wprawdzie zamieszkiwali w niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania spadkodawcy, ale nie utrzymywali bliższych relacji, a kontakty były okazjonalne. Spadkodawca miał poważne problemy alkoholowe, jednak o swojej sytuacji finansowej w Wigilię 2012r. wypowiadał się bardzo pozytywnie. Podawał m.in., że z wynagrodzenia za pracę jest w stanie pokryć wszystkie swoje wydatki. Oznajmił także, że zamierza poczynić oszczędności na remont swojego mieszkania i nie posiada żadnych długów. Po śmierci spadkobiercy podjęli czynności w zakresie ustalenia sytuacji majątkowej spadkodawcy, jednak wszystko wskazywało, że majątek spadkowy ograniczał się do przedmiotów użytku codziennego, które nie przedstawiały żadnej wartości. Stąd zaniechali złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku i uznali za niecelowe prowadzenie postępowania spadkowego. Spadkobiercy nie znaleźli także żadnej korespondencji czy dokumentacji wskazującej na istnienie długów. Po śmierci spadkodawcy nie otrzymali żadnego powiadomienia o istniejących zaległościach. Do czasu złożenia wniosku przez (...) sp. z o.o. nie było możliwości uzyskania przez nich wiedzy o na temat zadłużenia. Podnieśli, że roszczenie (...) sp. z o.o. w S. wynika z tytułu wykonawczego wydanego przez Sąd Rejonowy w O. z dnia 31.07.2001r., sygn. akt (...), który został nabyty w wyniku powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 22.12.2006r. W związku z tym spadkobiercy nie mieli możliwości ustalenia rzeczywistego stanu

majątkowego spadkodawcy, co w świetle utrwalonego orzecznictwa nie może stanowić podstawy do wymagania profilaktycznego odrzucenia spadku. Dalej podnieśli, że gdyby nie działali w błędzie co do stanu spadku i wiedzieli o długach spadkodawcy, złożyliby oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Podnieśli także, iż dochowali rocznego terminu do uchylenia się od skutków błędu, albowiem wątpliwości co do stanu majątku spadkowego mogli powziąć dopiero w dniu odebrania wezwania na posiedzenie sądu w sprawie stwierdzenia nabycia spadku po spadkodawcy. Błąd spadkodawców można zakwalifikować jako istotny. Rodzina bowiem nie żyła w bliskich kontaktach ze spadkodawcą, widywali się incydentalnie, podczas ważniejszych okazji takich jak święta. Nie mogli domyślać się zadłużenia, zwłaszcza, że przez tyle lat nie otrzymali żadnej informacji, która mogłaby wskazywać na jego istnienie. Natomiast nielogicznym byłoby wymagać od spadkobierców poszukiwania długów sprzed 14 lat. Na tej podstawie wnieśli o uwzględnienie wniosku.

Uczestnik postępowania (...) spółka z o.o. z siedzibą w S. wniosła o oddalenie wniosku. Podniosła, że w sprawie nie zachodzą podstawy do zastosowania art. 1019 kc. Zdaniem uczestniczki spadkobiercy nie dołożyli należytej staranności w zakresie ustalenia składu masy spadkowej po zmarłym. Spadkodawca zaciągnął pożyczkę w (...) w dniu 13.06.2000r. Przeciwko spadkodawcy prowadzona była sprawa o zapłatę, a następnie postępowanie egzekucyjne. W rzeczach pozostawionych przez spadkodawcę musiały znajdować się dokumenty wskazujące na pozostawione przez spadkodawcę długi, a wnioskodawcy zamieszkując pod tym samym adresem co spadkodawca, mogli z łatwością zorientować się w jego sytuacji finansowej. Z uwagi na brak wiedzy o zgonie spadkodawcy, jeszcze po jego śmierci w 2014r. wszczęto egzekucję i na adres wspólny z wnioskodawcami kierowana była korespondencją komornicza. Ponadto z ustaleń organu egzekucyjnego wynikało, że spadkodawca dość często wchodził w konflikty z prawem, a nałożone grzywny Sąd z uwagi na bezskuteczność zamieniał na areszt. Ponadto dłużnik był rozwodnikiem, nie regulował alimentów od 1998r. i posiadał znaczne zaległości w Funduszu Alimentacyjnym, ZUS i wobec wierzyciela. Poprzestanie spadkobierców na subiektywnym przeświadczeniu dotyczącym stanu spadku nie może być uznane za błąd istotny, a stwierdzenie, że spadkobierca nie dołożył należytej staranności powinno być poprzedzone oceną okoliczności konkretnej sprawy i ustaleniem jakich aktów staranności można od niego wymagać.

Uczestnik G. T. nie sprzeciwiał się wnioskowi.

Uczestnicy postępowania A. T., D. T., K. T. (1), K. T. (2) – następcy prawni zmarłego K. T. (3) nie sprzeciwili się wnioskowi.

Sąd ustalił, co następuje:

J. T. zmarł 27.12.2012r. w P., gdzie przed śmiercią na stałe zamieszkiwał. W chwili śmierci był kawalerem. Dzieci nie pozostawił. Jego rodzice zmarli przed nim. Pozostawił po sobie rodzeństwo: G. T., K. A., M. T. i B. W..

(d.: odpisy aktów stanu cywilnego – k. 6-10, 21-22 akt (...), zapewnienie spadkowe złożone przez G. A. w dniu 24.11.2016 w sprawie (...))

W dniu 13.06.2000r. J. T. zawarł ze (...) im. F. S. w G. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 20 000 zł. pożyczka miała być spłacona w 24 ratach do dnia 13.06.2002r. Poręczycielem pożyczki był L. W..

(d.: umowa pożyczki – k. 34)

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 27.02.2001r. w sprawie (...) Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził solidarnie od J. T. i L. W. kwotę 20 111,68 zł z odsetkami umownymi w wysokości 80% w stosunku rocznym za okres od 4.10.2000r. liczonymi od kwoty 19 336,89 zł oraz odsetkami ustawowymi od kwoty 774,79 zł od daty wytoczenia powództwa (24.01.2001r.) oraz kwotą 4 402,30 zł tytułem kosztów procesu. W dniu 31.07.2001r. temu nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności.

(d.: nakaz zapłaty SR w Olsztynie z 27.02.2001r. sygn.. (...) – k. 39)

Na podstawie tego nakazu zapłaty (...) im. (...) w G. wszczęła przed komornikiem przy Sądzie Rejonowym w K. W. D. postępowanie egzekucyjne. Wniosek wpłynął do komornika 13.08.2001r. i został zarejestrowany za sygn. akt (...). Postępowanie to zostało umorzone postanowieniem komornika z 31.10.2002r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. W toku postępowania komornik sporządził 3 protokoły bezskutecznej egzekucji co do J. T., z których wynikało m.in. że jest on bezrobotny, a firma w której miał być zatrudniony istniała jedynie „na papierze”, zatrudnienie było fikcyjne prawdopodobnie w celu wyłudzenia kredytu.

(d.: wniosek egzekucyjny – k. 42, protokoły bezskutecznej egzekucji – k. 45-46, postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego – k. 47)

Postanowieniem z dnia 26.09.2008r. Sad Rejonowy w O. w sprawie XCo (...) nadał klauzulę wykonalności nakazowi z dnia 27.02.2001r. w sprawie (...) na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. jako następcy prawnemu wierzyciela (...) im. (...) w G..

(d.: odpis postanowienia – k. 40-41)

Na podstawie wymienionego tytułu wykonawczego (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. wystąpiła do Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. W. M. K. o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom, w tym J. T.. Postępowanie zostało wszczęte przez komornika 19.10.2011r. za sygn.. Km 3068/11. Od stycznia 2012r. korespondencja kierowana w tej sprawie przez komornika do J. T. nie była odbierana. Postanowieniem z dnia 05.03.2012r. komornik umorzył postępowanie w sprawie na skutek bezskuteczności egzekucji i zwrócił tytuł wykonawczy.

(d.: akta postępowania egzekucyjnego (...) Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim M. K. – k. 1, 7, 37, 45)

Ponownie na podstawie wymienionego tytułu wykonawczego (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. wystąpiła z wnioskiem o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom, w tym J. T., do Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim M. K. w dniu 04.09.2014r. Postępowanie zostało wszczęte przez komornika 09.09.2014r. za sygn.. (...). Korespondencja kierowana w tej sprawie przez komornika do J. T. nie była odbierana. Postanowieniem z dnia 01.12.2014r. komornik umorzył postępowanie co do J. T. wobec ustalenia, iż zmarł on 27.12.2012r.

(d.: akta postępowania egzekucyjnego (...) Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. W. M. K. – k. 1, 20, 34)

Od 2002r. J. T. na stałe zamieszkiwał w P.. Nigdzie nie pracował na stałe, nadużywał alkoholu, utrzymywał się z prac dorywczych i zasiłku opieki społecznej, odbywał w tym czasie także kary pozbawienia wolności.

Wnioskodawczyni B. W. od 14 lat na stałe zamieszkuje w Niemczech. Po wyjeździe nie utrzymywała żadnego kontaktu z bratem – J. T.. Co około 2 lata przyjeżdżała do Polski na święta i wtedy okazjonalnie widywała się z bratem. Wynikało to głównie z nadużywania alkoholu przez spadkodawcę. O wszczęciu postępowania spadkowego i zadłużeniu spadkodawcy dowiedziała się po otrzymaniu wniosku w sprawie (...) Sądu Rejonowego w K. o stwierdzenie nabycia spadku po J. T. z wniosku (...) sp. z o.o. z siedzibą w S.. M. T. zamieszkuje na stałe w K. pod adresem ul. (...). z bratem za jego życia utrzymywał jedynie okazjonalne kontakty, co było spowodowane nadużywaniem alkoholu przez spadkodawcę oraz odbywaniem kar pozbawienia wolności, w tym za znęcanie się nad rodziną. Stan wiedzy wnioskodawcy ograniczał się do tego, iż spadkodawca nie skończył żadnej szkoły i utrzymywał się z zasiłki opieki społecznej. O wszczęciu postępowania spadkowego i zadłużeniu spadkodawcy wnioskodawcy dowiedzieli się po otrzymaniu wniosku w sprawie (...) Sądu Rejonowego w K. o stwierdzenie nabycia spadku po J. T. z wniosku (...) sp. z o.o. z siedzibą w S.. Uczestnik G. T. od 20 lat przebywa za granicą na stałe. Mieszka w Hiszpanii. Nie utrzymywał kontaktów ze zmarłym bratem z uwagi na nadużywanie przez niego alkoholu i kłótniwość.

(d.: zeznania uczestnika G. T. – k. 84v, zeznania wnioskodawcy M. A. vel T. – k. 84v, zeznania wnioskodawczyni B. W. – k. 84v)

Po śmierci J. T. jego rodzeństwo nie występowało z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku. Do wszczęcia postępowania w sprawie (...) nie składało także żadnych oświadczeń co do nabycia spadku po spadkodawcy.

(bezsporne)

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. T. zostało wszczęte przed Sądem Rejonowym w K.w sprawie (...) na wniosek (...) sp. z o.o. z siedzibą w S., który wpłynął 30.07.2015r.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek, w ocenie Sądu, jest zasadny.

Ustalając stan faktyczny sprawy Sąd oparł się na materiale dowodowym w postaci dokumentów złożonych do akt sprawy przez wnioskodawców i uczestników, w tym na dokumentach z akt postępowania (...) tut. sądu oraz postępowania (...) i (...) Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. W. M. K., które nie budzą wątpliwości i nie były kwestionowane przez strony.

Sąd dał także wiarę zeznaniom wnioskodawców B. W. i M. T. oraz uczestnika G. T.. W ocenie Sądu, były to zeznania szczerze i zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, w szczególności nie sprawiały wrażenia jednej uzgodnionej wersji. Korespondują one również z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Nie były także kwestionowane przez pozostałych uczestników, a w szczególności nie zostały złożone dowody przeciwne. Stąd Sąd dał im wiarę w całości.

Zgodnie z art. 1015 § 1 kc oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Jak stanowi art. 1019 § 1 kc, jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Stosownie natomiast do treści § 2 powołanego przepisu, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu.

Jak wynika z powyższego, oświadczenie dotyczące spadkobrania jest jednostronną czynnością prawną, do której mają zastosowanie przepisy ogólne o wadach oświadczenia woli dotyczące błędu lub groźby (art. 84 i 87 kc). Powołanie się przez spadkobiercę, zgodnie z art. 1019 § 2 w związku z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 kc, na działanie pod wpływem błędu, wymaga wykazania, że błąd był istotny, dotyczył czynności prawnej i znajduje usprawiedliwienie w okolicznościach sprawy.

Nie może być uznana za błąd istotny nieznanie przedmiotu spadku, będąca wynikiem niedołożenia należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (vide - postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006 Nr 5, poz. 94; z 18 marca 2010 r., V CSK 337/09, niepubl.; z 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11, niepubl.; z 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11, niepubl.). Poprzestanie na pozbawionym podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu tego majątku jest wyrazem braku należytej staranności, który uniemożliwia uchylenie się od skutków prawnych złożenia albo niezłożenia oświadczenia woli w oparciu o przepisy o wadach oświadczenia woli, jeśli pomiędzy niedołożeniem wymaganej w okolicznościach sprawy dbałości a brakiem rozeznania co do przedmiotu spadku zachodzi zależność przyczynowo - skutkowa. Wobec tego za błąd istotny spadkobiercy uznać należy brak wiedzy o stanie spadku, mimo podjęcia właściwych i możliwych działań, zmierzających do ustalenia rzeczywistego stanu spadku (vide - postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 czerwca 2005r., IV CK 799/04; z 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11).

Jak wynika postępowania dowodowego przeprowadzonego w sprawie, spadkodawca przed śmiercią utrzymywał jedynie okazjonalne kontakty ze swoim rodzeństwem. Z materiału dowodowego sprawy wynika przy tym, że było to wynikiem trybu życia przyjętego przez spadkodawcę, który nadużywał alkoholu, był kłótniwy, a po spożyciu alkoholu szukał zaczepki. Jednocześnie, jak wynika z zeznań M. T., jakkolwiek rozmowa ze spadkodawcą na temat stanu jego majątku, źródeł utrzymania i sytuacji życiowej nie była możliwa, gdyż prawie cały czas znajdował się pod wpływem alkoholu. Stąd wiedza wnioskodawców ograniczała się do tego, iż nie posiada on żadnego majątku a źródłem jego utrzymania są zasiłki opieki społecznej. Jak wynika dalej z zeznań M. T. z uwagi na brak jakiegokolwiek wykształcenia i stałej pracy wnioskodawcy nie mogli przypuszczać, iż byłby on w stanie zaciągnąć jakikolwiek kredyt czy pożyczkę.

Należy przy tym mieć na uwadze, iż do powstania wierzytelności, na którą powołuje się uczestnik (...) sp. z o.o. z siedzibą w S., doszło ponad 11 lat przed śmiercią spadkodawcy. Z okoliczności sprawy, w szczególności zeznań wnioskodawców i uczestnika G. T. oraz akt postępowania egzekucyjnych wynika, że spadkodawca nie zamieszkiwał wspólnie z pozostałym rodzeństwem, z którego część przebywała na stałe od co najmniej kilkunastu lat za granicą. Z akt postępowania egzekucyjnych, na które powołuje się uczestnik (...) sp. z o.o. nie wynika, by korespondencja w nich była odbierana przez kogokolwiek innego niż spadkodawca. W tej sytuacji brak podstaw do stawiania tezy by jej treść była znana wnioskodawcom i pozostałym uczestnikom lub by mogli oni podjąć wiedzę o zadłużeniu spadkodawcy.

W tych okolicznościach w ocenie Sądu za usprawiedliwiony okolicznościami życia spadkodawcy należy uznać stan wiedzy wnioskodawców co do stanu spadku ograniczający się do tego, iż nie pozostawił on po sobie żadnego majątku. W tych okolicznościach nie można również przypisać wnioskodawcom braku staranności w tym, iż nie posiadali wiedzy o sytuacji życiowej spadkodawcy, a w szczególności jego stanie majątkowym oraz nie starali się o utrzymywanie z nim kontaktu. Brak jest logicznych argumentów, aby kwestionować twierdzenia wnioskodawców w tym zakresie.

Wobec powyższego, za pierwszą informację, z której wnioskodawcy mogli powziąć wiedzę o swoim błędnym przekonaniu co do stanu majątku spadkodawcy i o pozostawionych przez niego zobowiązaniach, należy uznać skierowane do nich odpisy wniosku o stwierdzenie nabycia spadku w sprawie (...) tut. sądu, które co do M. T. miało miejsce dnia 01.08.2015r., a co do B. W. – 22.09.2015r. (potwierdzenia doręczeń w aktach (...). Wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie żadnego oświadczenia co do nabycia spadku został przez wnioskodawców wniesiony w dniu 12.10.2015r. W tym stanie rzeczy należy zatem uznać, iż wnioskodawcy dochowali terminu określonego w art. 88§2 k.c.

Mając na uwadze wszystkie wskazane wyżej okoliczności Sąd uznał za istotny i usprawiedliwiony okolicznościami sprawy błąd wnioskodawców co do stanu spadku po J. T.. Stąd na podstawie art. 1019§1 i 3 kpc zatwierdził uchylenie się przez wnioskodawców od skutków prawnych nie złożenia w terminie żadnego oświadczenia w przedmiocie spadku po J. T. i złożenie przez nich oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 520 § 1 kpc, zważywszy, iż wnioskodawcy nie wnosili o obciążenie uczestników kosztami postępowania. Wobec braku takiego wniosku, pomimo sprzeczności interesów wnioskodawców i uczestnika (...) sp. z o.o. z siedzibą w S., brak było podstaw do obciążenia uczestnika kosztami.